

Stockholm, 2026.04.17

Remissvar på Boverkets remisser om EPBD

Sveriges Arkitekter är ett fackförbund och en intresseorganisation som driver Sveriges arkitekters gemensamma frågor – från studietiden och genom hela yrkeslivet. Vi står upp för arkitekternas arbetsvillkor och driver kårens intressen för att åstadkomma vackra, hållbara och välfungerande livsmiljöer.

Sveriges Arkitekters synpunkter

Sveriges Arkitekter lämnar synpunkter på 1) Förslag till ändring i Boverkets föreskrifter om energihushållning – BFS 200xx:A26, 2) Förslag till ändring i Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2007:4) om energideklaration för byggnader – BFS 20xx:B26, 3) Förslag till föreskrifter om ändring i Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2007:5) för certifiering av energiexpert – BFS 20xx:C26 samt 4) Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om hållbar mobilitet. Därutöver lämnar vi också ett önskemål beträffande kommande informationsinsatser.

Vi har förståelse för komplexiteten och utmaningarna i denna implementeringsprocess men anser fortsatt att det är olyckligt att föreskrifterna om livscykel-GWP inte remitteras i detta sammanhang, och vill härmed skicka med vikten av att föreskrifterna samordnas och inte i separata regelspår och med olika tidplaner.

Kommande livscykel-GWP-krav får inte riskera att enbart bli en kompletterande indikator med begränsad påverkan på energiklassning och kravställning. Detta innebär en risk för parallella styrsignaler, där energiprestanda i drift optimeras utan tillräcklig hänsyn till klimatpåverkan i byggskedet, vid ombyggnads- eller energirenoveringsåtgärder där materialintensiva lösningar premieras och klimatpåverkan i byggskedet ökar. En utveckling av klimatdeklarationskravet och införande av gränsvärden för såväl nybyggnads- som ombyggnadsåtgärder kan bli ett oerhört viktigt verktyg för genomförandet av direktivet, där renoveringsåtgärden endast borde vara tillåten om den kan motiveras ur ett livscykelperspektiv – med stöd i klimatdeklarationskravet.

Sveriges Arkitekter ser därför ett behov av att redan i nu aktuella föreskrifter tydligare koppla energiprestanda och livscykel-GWP, säkerställa att energiklasser och driftsnivåer inte driver lösningar med hög klimatpåverkan i

andra livscykelkedan samt undvika att livscykel-GWP reduceras till enbart ett informationskrav i energideklarationen.

1) Energihushållning

Varsamhet och skydd mot förvanskning

Sveriges Arkitekter anser att skrivningen om ändring av byggnad ska utgå ifrån byggnaders kulturvärde och att det klarläggandet som ska göras (1 kap. 22 § 3 pkt) lämpligen därför formuleras förebyggande. Detta kan exempelvis göras genom följande justerade formulering: "ändringen *riskerar* att medföra en negativ påverkan på byggnadens kulturvärden och hur en sådan negativ påverkan kan undvikas".

Vi är särskilt positiva till att kraven på varsamhet och skydd mot förvanskning är införda som föreskrifter liksom bedömningsgrunder för särskilt värdefull byggnad (3 kap. 4, 5 och 6 §§).

Det är positivt att ett återställande av kulturvärden, exempelvis beträffande fönster, tillåts även om tekniska egenskapskrav försämras.

Solenergikravet

Sveriges Arkitekter är positiva till att arkitektonisk utformning ska beaktas i förhållande till att byggnader ska utformas med skälig beaktande av potentialen att nyttja solenergiteknik (2 kap. 9 §). De parametrar som tas upp att överväga (sid. 74 – riktning och lutning på sammanhängande ytor så som tak, fasader och balkonger, placering av uppstickande installationer och konstruktioner på taket som kan orsaka eventuell skuggning, val av byggmaterial och konstruktionslösningar samt solinstrålningen på platsen) är adekvata. Vi vill härvid trycka särskilt på arkitekternas förmåga att förutse och väga samman gestaltning och byggteknik, och att den arkitektoniska helheten uttryckligen ska ges särskild tyngd vid projekteringen.

Vi ser samtidigt en risk i att "byggherrens berättigade intressen" så som avvägningen är formulerad, i praktiken kommer innebära "business as usual" för de ointresserade byggherrarna, och att den avsedda förändringen som direktivets artikel 10.2 avsett därmed inte kommer uppfyllas.

2) Energideklarationer

Energideklarationer bör också uppmärksamma varsamhetskravet

Det är bra att det befintliga kravet att besiktningar inte får rekommendera åtgärder som riskerar att skada kulturvärden hos byggnadsminnen och särskilt värdefulla byggnader finns kvar, och att det allmänna rådet särskilt pekar på risken med fönsterbyten och tilläggsisolering.

Vi vill samtidigt erinra om kravet på underhåll och varsamhet som gäller alla byggnadsverk (8 kap. 14 § PBL). Byggnader och bebyggelseområden som inte omfattas av den högsta klassens kulturskydd och där deras värden ännu inte identifierats och erkänts, riskerar därmed att förbigås, åsidosättas och i förlängningen förloras. Därför bör föreskriftens 4 § utökas med en hänvisning till det allmänna kravet på varsamhet i plan- och bygglagen. Ett sådant tillägg

skulle också kunna begränsa de negativa konsekvenserna på kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö som redovisats i konsekvens-utredningen (sid. 106 – 107).

Allmänna rådet bör särskilt uppmärksamma varsamma energiåtgärder

Av det befintliga allmänna rådet till 4 § andra stycket framgår att "Åtgärder som t.ex. intrimning av styr- och reglerfunktioner skadar normalt inte en byggnads kulturvärden. Fönsterbyten eller tilläggsisolering kan däremot innebära risk för att byggnadernas kulturvärden skadas." Mot bakgrund av att Riksantikvarieämbetet uppmärksammat bristande kunskap om varsamma energiåtgärder i energideklarationer¹, föreslår vi att det allmänna rådet utökas med exempel på varsamma energiåtgärder som handlar om fönster dessas värden uppmärksammas som särskilt utsatta. En möjlig lydelse skulle kunna vara "Åtgärder som byte av fogmassa och tätningslister eller att varsamt komplettera med en energiglasruta på insidan av ett fönster skadar normalt inte en byggnads kulturvärden."

Begreppet totalrenovering

Det är positivt att föreskriften inte använder EU-begreppet totalrenovering.

Det vore önskvärt om samma föreskrift som finns om skydd för och påminnelse om kulturvärden vid energideklarationer (ovan nämnda 4 §), också återkom i någon form i samband med reglerna om energirenoveringsplan (8 §).

3) Energiexperter

Krav på teoretisk kunskap

Det är positivt att kraven på teoretisk kunskap (4 §) anpassats till dagens utbildningssystem.

Krav på särskild kompetens

Vi anser att det är positivt att kravet för nivå Normal ändras i syfte att i tidigt skede säkerställa att dessa byggnader deklarerar av en energiexpert med kvalificerad behörighet (avsnitt 5.11).

Däremot ser vi en stor risk om kravet på att "ha kännedom om kulturhistoriska och arkitektoniska värden kan påverkas av olika energieffektiviseringsåtgärder" tas bort för nivå Normal. Detta då stora delar av byggnadsbeståndet inte omfattas av det starkaste skyddet men samtidigt har uppskattade och värdefulla kulturvärden. Vi ser en särskilt stor risk att vackra, äldre fönster i denna del av byggnadsbeståndet kommer utsättas för rekommendationer om fönsterbyte. Vi avstyrker ändringen och förordar därför att kännedomskravet ska kvarstå för nivå Normal.

4) Hållbar mobilitet

Vi anser att bestämmelsen om ändring av byggnad (3 kap.) ska ändras på samma sätt som vi föreslagit ovan under energihushållning, första stycket.

I vårt tidigare remissvar framförde vi att undantag inte skulle göras för byggnader dit man idag normalt inte cyklar. För att främja hållbar mobilitet –

¹ Kulturvärden i energideklarationer – analys av byggnadsdata. Riksantikvarieämbetet. 2023.

alltså öka andelen hållbara resor – bör även dessa inkluderas. Det kan, så som vi skrivit tidigare handla om att kunna cykla till sin arbetsplats på en större flygplats, till en fotbollsmatch eller en konsert på en arena eller till ett köpcentrum med sin packcykel.

Vi noterar att skrivningen om att friyta ska ha företräde framför parkering upprepas i remissen. Det är positivt att detta återigen uppmärksammas. Vi vill samtidigt trycka på att det inte bara ur ett hållbart mobilitets-perspektiv, utan också ur ett barn-, hälso- och trevnadsperspektiv vore fördelaktigt att föreskriva att cykelparkering ska ha företräde framför bilparkering om det inte finns tillräckligt med utrymme för båda.

Övrigt

Vi önskar att Boverkets kommande informationsinsats inkluderar spridning av särskilt kunskapsunderlag / vägledning till energiexperter och fastighetsägare om varsamma energieffektiviseringsåtgärder.

Tobias Olsson
Förbundsdirektör

Margareta Wilhelmsson
Samhällspolitisk chef

Anki Kaplan Wikström
Samhällspolitisk utredare